

Fredrik Magnus Pipers förslag till generalplan över Haga upprättad 1786.

Parkmuseet i Koppartältet

I mitten av juni – då sommaren ännu ligger framför oss – återöppnas Parkmuseet i Hagaparken och där visas en helt ny utställning om parken; Sveriges förnämsta engelska park som både är statligt byggnadsminne och ingår i Nationalstadsparken.

Då det tidigare museet, drivet i Slottsförvaltningens och Husgerådskammarens regi, upphörde såg förvaltaren Lotta Günther möjligheten att berätta om Statens fastighetsverks roll som förvaltare av de byggnader och den mark som är hela svenska folkets egendom. Fastighetsverket har uppdraget att göra vårt gemensamma kulturarv tillgängligt och ett utmärkt sätt

att göra det är genom en utställning om Hagaparken, dess historia och dess utveckling.

Inträdet till museet är fritt och utställningen bemannas med landskapsarkitekter och guider från Gustav III:s paviljong.

Det nya museet ska ge besökaren en extra och oväntad upplevelse. Utställningens föremål, bilder och texter berättar om parken och byggnaderna, och här får man också en hel del ny och rolig information om människorna som under årens lopp knutits till Haga:

Gustav III, som lät anlägga parken, ville alltid äta utomhus när så var möj-

ligt, allra helst med matkorg i det gröna. Det vackra Ekotemplet fungerade som kungens utematsal.

Carl Michael Bellman bifogade Fredmans sång nummer 64, Fjäriln vingad syns på Haga, till en «nådig anhållan till hovet att hustrun måtte bli äldfru på Haga». Anhållan bifölls dock inte.

Parkarkitekten Fredrik Magnus Pipers förslag till lustslott, «ett casino», passade inte kungen alls. «För mycket dekor på fasaderna», menade han.

Det lilla parkmuseet ligger i Mellersta Koppartältet, en av de tre byggnader i form av tält som uppfördes för att inrymma logement och stallar för Gus-

tav III:s högvakt. De ritades av en av kungens favoriter, Louis Jean Desprez.

Några av huvudnumren i utställningen är modellen av det stora Hagaslottet, generalplanen över Hagaparken och en monter med kuriosakabinett.

Den engelska parken skulle utgå från naturen och skapa eller förstärka naturen till ett fullkomligt kulturlandskap. Hagmark och mjukt formade gräsytor, så kallade pelouser, skulle kontrastera mot mörka skogspartier. Parken skulle genomslingras av promenadvägar som ledde förbi pittoreska byggnader, exotiska paviljonger eller konstgjorda ruiner som oväntat kunde dyka fram bakom skymmande buskage. Hagaparken ger besökaren allt detta. Här finns till och med en ruin. Egentligen är ruinen grunden till Gustav III:s stora slottsbygge som aldrig genomfördes.

Haga gård blev grunden

När Gustav III som kronprins hyrde Haga gård över sommaren 1767 lades grunden till Hagaparken. Som nybliven kung köpte han sedan 1771 egendomen. Under resten av 1770-talet an-

Det nya parkmuseet berättar med föremål, bilder och texter om parken, byggnaderna och människorna på Haga.

vände han Haga ensam eller tillsammans med några få förtrogna.

Haga gårds huvudbyggnad låg där Vasaslättens konditori nu ligger men flyttades till sin nuvarande plats 1785, det är kungen köpte Brahelunds mark och byggnader och därigenom utvidgade Haga till mer än dubbla storleken.

Det var arkitekten Fredrik Magnus Piper som utförde den stora generalplanen för Haga efter att ha rest och studerat arkitektur i Frankrike och England. På en av väggarna i museet finns generalplanen i förstoring. Här

ser man hur han ville omgestalta terrängen, hans egna byggnadsförslag och vad kungen hade planerat med hjälp av andra arkitekter, bland annat det stora Hagaslottet och Koppärtälten.

Mycket av det Piper planerade för parklandskapet kom att genomföras, medan det enda av hans byggnadsförslag som godtogs var Turkiska paviljongen. Kungen invigde paviljongen med en «turkisk födelsedagsfest» för sin bror Karl nyåret 1787.

Gustav III fick inspiration till sitt stora slottsbygge vid ett besök i den franska parken Desert de Retz i Frankrike. Han sägs ha blivit förhäxad av huvudbyggnaden i form av en avbruten kolonn i jätteformat.

Han lät flera arkitekter lämna förslag, först Carl Fredrik Adelcrantz, sedan Erik Palmstedt och så Olof Tempelman. Slutligen gick uppdraget till Louis Jean Desprez.

I parkmuseet visas den modell som togs fram som arbetsmodell 1789–91. Efter mordet på kungen kompletterades den och gjordes färdig trots att slottsbygget avstannat. ■

*Eva Molander;
Frilansjournalist*

Koppärtälten ritades 1787 av Louis Jean Desprez som logement och stallar för kungens högvakt. Det mellersta tältet, som i dag rymmer parkmuseet och en servering, totalförstördes av brand 1953 och återuppfördes i etapper 1964 och 1977.